

INITIATIEFADVIES

Voorstellen van actiepistes om de situatie van alleenstaande ouders te verbeteren, onder meer op basis van de aanbevelingen van de studie van het Territoriaal Pact « *Eenoudergezinnen in Brussel, status quaestionis in perspectief* »

15 september 2016

	Initiatiefadvies
Aanvraag behandeld door	Commissie Diversiteit, Gelijkheid van kansen en Armoede
Aanvraag behandeld op	9 maart, 18 april, 12 mei en 9 juni 2016
Advies uitgebracht door de Plenaire zitting op	15 september 2016
	<i>In de kader van Strategie 2025</i>

Context

Op 16 juni 2015 hebben de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en de Brusselse sociale partners de « Strategie 2025 » (S2025) ondertekend, een globaal pragmatisch document met elk beleid dat over een tijdspanne van 10 jaar in het Brussels Gewest wordt gevoerd. Deze bestaat uit twee hoofdpijlers met verschillende doelstellingen. De eerste pijler heeft enkel betrekking op gewestelijke bevoegdheden (Pijler Economie-Tewerkstelling) en de tweede heeft eveneens betrekking op de gemeenschappen (Pijler Tewerkstelling-Opleiding).

Doelstelling 8 van pijler 2 « *Promotie van duurzame en kwaliteitsvolle tewerkstelling* » bepaalt dat : « *De strijd tégen werkonzekerheid en vóór een kwaliteitsvolle tewerkstelling is een constante prioriteit in het werkgelegenheidsbeleid. Ter stimulering van een dynamiek die gericht is op een actieve bevordering van kwaliteitsjobs in heel het Brusselse economische weefsel, zal de Regering de inspanningen voor permanente vorming in de bedrijven ondersteunen, alsook initiatieven voor gelijke behandeling, diversiteit en de verzoening van beroeps- en privéleven.* ».

In het kader van deze doelstelling stuurt **de Raad** een operationele verbintenis die in werf 6 is opgenomen en betrekking heeft op de ondersteuning van de acties gevoerd inzake verzoening van het beroeps- en privéleven, namelijk : « *Mogelijke initiatieven voorstellen om de situatie van alleenstaande ouders te verbeteren, onder meer op basis van de aanbevelingen van de studie van het Territoriaal Pact « Eenoudergezinnen in Brussel, status quaestionis in perspectief* ».

Deze doelstelling maakt deel uit van de « gedeelde prioriteiten », die zich vertalen in de invoering van gezamenlijke werkzaamheden, in de vorm van een strategische en operationele samenwerking tussen de sociale partners en de Regering. De tekst van de S2025 voorziet dat de Economische en Sociale Raad deze beleidswerf zal sturen.

Methodologie

De commissie Diversiteit, Gelijke Kansen en Armoede van **de Raad** heeft de Raad voor non-discriminatie en diversiteit van ACTIRIS bij zijn werkzaamheden betrokken. Ook de leden van de Adviesraad voor de gelijkheid van vrouwen en mannen hebben hieraan op vrijwillige basis kunnen deelnemen.

Voor de opstelling van dit advies heeft **de Raad** zijn actiepistes beperkt tot de materies die onder zijn opdrachten ressorteren. Zo zal hij zich uitspreken over de « materies waarvoor het Gewest bevoegd is en die een impact op zijn economisch en sociaal leven hebben » ; over de materies die hiermee nauw zijn verbonden ; en de « materies die onder de bevoegdheid van de federale Staat ressorteren en waarvoor een procedure van associatie, overleg of advies met het Gewest is voorzien ».

De Raad heeft zijn werkzaamheden aangevat met een ontmoeting met de heer Martin Wagener, wetenschappelijk supervisor van de studie « Eenoudergezinnen in Brussel, status quaestionis in

perspectief »¹. **De Raad** heeft op basis van de aanbevelingen van deze studie en van andere werkzaamheden, adviezen of studies over dit onderwerp² gewerkt.

De Raad heeft rekening gehouden - met aanpassing ervan - met het denkschema over de publieke beleidsmaatregelen die in deze studie worden voorgesteld, namelijk :

- 1) De benadering via mainstreaming die erin bestaat om elk project van diensten, toelagen, en andere overheidsprestaties te onderzoeken vanuit het oogpunt van hun impact voor de eenoudergezinnen (meestal vrouwen). **De Raad** herinnert eraan dat artikel 4 van de ordonnantie van 29 maart 2012 houdende de integratie van de genderdimensie in de beleidslijnen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bepaalt dat : « (...) de statistieken die de Brusselse overheidsdiensten en de Brusselse instellingen van openbaar nut in hun actiedomein produceren, verzamelen en bestellen, naar geslacht opgesplitst worden en dat er genderindicatoren worden opgesteld wanneer dit relevant is. ». Dit vormt een instrument voor de verwezenlijking van gender mainstreaming.
- 2) De benadering via de work-life balance die tegemoet komt aan de bezorgdheid om de verzoening van beroeps- en privéleven te vergemakkelijken, vanuit het oogpunt van de universaliteit van het recht op werk, door de ondersteuning van het ouderschap (flexibiliteit gericht op de gezinslasten, kinderopvang, verlofregimes, enz.).
- 3) De benadering via de transitie die erin bestaat, de instellingen te oriënteren opdat zij steun (bepalen) verlenen aan personen tijdens alle kritieke momenten van hun leven, in het bijzonder bij wijzigingen van hun beroeps- en familiaal statuut.

Vaststellingen

- Definitie

De Raad heeft voor zijn werkzaamheden de definitie overgenomen die is bepaald in de studie van het Technisch Platform van de Eenoudergezinnen die deze op sociaaleconomisch vlak situeert. Het betreft een gezin waarin één ouder merendeels alleen de dagelijkse economische en educatieve last van een kind (kinderen) draagt, of deze ouder nu al dan niet recht heeft op een alimentatiebijdrage. Gezinnen gebaseerd op een hersamengesteld koppel komen bijgevolg niet voor deze definitie in aanmerking, noch gescheiden koppels die formules organiseren voor een evenwichtige gedeelde voogdij over de kinderen.

---

¹ Technisch Platform van de Eenoudergezinnen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, «*Eenoudergezinnen in Brussel, status quaestionis in perspectief*», Brussel, november 2013.

² Advies van de ESRBHG van 19 juni 2014 betreffende het Tweejaarlijks Verslag 2012-2013 over bestaansonzekerheid, armoede, sociale uitsluiting en ongelijke toegang tot de rechten; RKW (2008), Focus 2008-2, De eenoudergezinnen in België; Brussels Observatorium voor de Werkgelegenheid, Situatie van de eenoudergezinnen inzake werkgelegenheid en werkloosheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Brussel, oktober 2009; Koning Boudewijnstichting, Voor een structureel antwoord op de precarisering van de eenoudergezinnen in België, Brussel, juni 2014.

Een eenoudergezin is : « een huishouden met één ouder en minstens één kind ten laste. Een ouder die (beurtelings of op permanente basis) de kinderen alleen opvoedt. Een ouder die de financiële verantwoordelijkheid alleen draagt (zonder alimentatiegeld). Een alleenstaande ouder die zijn/haar kind(eren) alleen opvoedt en de financiële verantwoordelijkheid alleen draagt. ».³

- Gegevens
- Gezinsamenstelling

Eenoudergezinnen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest			
Categorie	Mannen	Vrouwen	Totaal
Gezinshoofd	8 018	52 522	60 540
(%)	(13,24%)	(86,76%)	
Kinderen	52 486	46 514	99 000
(%)	(53,02%)	(46,98%)	
Andere personen die onder hetzelfde dak wonen	2 168	3 511	5 679
(%)	(38,18%)	(61,82%)	
Totaal personen	62 672	102 547	165 219
(%)	(37,93)	(62,07%)	

Bron : Datawarehouse Arbeidsmarkt en sociale bescherming van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (cijfers van 31/12/2012)

- De statuten

Gezinshoofd eenoudergezinnen			
	Mannen	Vrouwen	Totaal
Aan het werk	3 895	22 107	26 002 (42,95%)
Loontrekkende	2 571	18 996	21 567
Zelfstandige	1 117	2 320	3 437
Ander	207	791	998
Werkzoekende	1 036	8 893	9 929 (16,40%)
Non-actief	1 958	16 089	18 047 (29,81%)
Andere	1 129	5 433	6 562 (10,84%)
Totaal	8 018	52 522	60 540 (100%)

Bron : KBSZ-Datawarehouse Arbeidsmarkt en sociale bescherming (cijfers van 31/12/2012)

³ Technisch Platform van de Eenoudergezinnen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, «Eenoudergezinnen in Brussel, status quaestionis in perspectief », Brussel, november 2013, p. 11.

- De inkomsten⁴
  - Percentage van loontrekkenden met een loon onder het gemiddelde van +/- € 120 / dag

Leeftijdsgroep	Gezinshoofd eenoudergezin	Andere ouders	Totaal van de bevolking
18-24	97,1%	92,5%	89,9%
25-49	57,4%	43,4%	49,6%
50-64	39,4%	29,7%	35,5%
18-64	52,5%	40,9%	49,5%

Bron : KBSZ - Berekeningen : IDO (cijfers van 31/12/2012)

- Percentage van loontrekkenden met een loon onder het gemiddelde van +/- € 120 / dag

	Gezinshoofd eenoudergezin	Andere ouders	Totaal van de bevolking
Brussel	57,7%	52,4%	56,0%
Vlaanderen	50,9%	38,4%	47,6%
Wallonië	53,3%	43,6%	51,8%
België	52,5%	40,9%	49,5%

Bron : KBSZ - Berekeningen : IDO (cijfers van 31/12/2012)

Opmerkingen

Wat betreft doelstelling 8 van as 2, « (...) de Regering zal de inspanningen voor permanente vorming in de bedrijven ondersteunen, alsook initiatieven voor gelijke behandeling, diversiteit en de verzoening van beroeps- en privéleven. », vraagt **de Raad** dat er waarborgen zouden worden gevraagd - via het sociaal overleg - wat betreft de door de Regering ondersteunde inspanningen inzake voortgezette opleiding en acties gevoerd in de ondernemingen.

De werkzaamheden van **de Raad** hebben betrekking op een transversale visie van de situatie van de eenoudergezinnen, zonder deze te ventileren op basis van het statuut van het gezinshoofd (loontrekkende, zelfstandige, werkloze, mindervalide...). Hierbij dient onderstreept dat een star beeld van deze gezinnen niet overeenstemt met de realiteit. Er is immers heel wat doorstroming en bepaalde personen cumuleren verschillende statuten.

---

⁴ Instituut voor duurzame ontwikkeling (IDO), « Le point sur les familles monoparentales », Philippe Defeyt, maart 2015, blz. 6.

Deze nota bepaalt de actiepistes om de situatie van alleenstaande ouders te verbeteren. Men zal nu, in overleg met de Regering, de publieke en private actoren en de kalender moeten vaststellen om de te voeren acties te implementeren. **De Raad** voor non-discriminatie en diversiteit bij Actiris heeft deze oefening reeds gemaakt voor de diensten van deze instelling.

Actiepistes

➤ Mainstreaming

1. Het gebruik van het proces van *mainstreaming* (deze van het geslacht en deze van de armoedebestrijding) moet de eerste reflex vormen bij alle socio-economische beslissingen i.v.m. eenouderschap.
2. Bijzondere aandacht besteden en steun verlenen aan arme werkneemsters (« working poors ») teneinde hun financiële autonomie te bevorderen.

➤ Informatie en begeleiding

3. Verbetering van de toegang tot informatie en van de begeleiding van alleenstaande ouders wat betreft hun materiële situatie (bijvoorbeeld: over het bestaan van het werkloosheidscomplement voor alleenstaande), het toegankelijker maken van de dagelijkse hulp voor huishoudelijke taken en de psychologische ondersteuning, hen helpen om hun sociaal isolement te doorbreken.
4. Rekening houden met de familiale doorstromingen en beter het (de) ogenblik(ken) begeleiden met de hulp van de bevoegde diensten (OCMW, COCOM, familiale planning, dienst voor alimentatievordering (DAVO)...).
5. De toegang tot informatie over echtelijk en huishoudelijk geweld verzekeren.
6. Op regelmatige basis gegevens verschaffen over de situatie van de eenoudergezinnen (Observatorium voor de Werkgelegenheid en Observatorium voor Gezondheid en Sociale Zaken).

➤ Economie/Werkgelegenheid

7. Doorheen het sociaaleconomisch beleid beter rekening houden met de realiteit van de kansarme eenoudergezinnen en deze verder bestuderen; de evolutie van hun situatie over de jaren opvolgen en de parameter van het ouderschap opnemen in de genderspecifieke demografische en sociaaleconomische statistieken.
8. Maatregelen invoeren ter ondersteuning van de ondernemingen die beleidsmaatregelen uitwerken en treffen die het samengaan van privéleven en werk bevorderen en arbeidsvoorwaarden om werk en gezinsleven beter met elkaar te verzoenen (voor te leggen aan sectoraal sociaal en bedrijfsoverleg om afwijkingen te vermijden en collectief keuzes te maken inzake gelijkheid en prioriteiten). Dit zou kunnen gebeuren in het kader van de reeds bestaande voorzieningen ter ondersteuning van de diversiteit.

9. Volledige informatie verschaffen (de voor- en nadelen) over de verschillende formules inzake loopbaanonderbreking, ouderschapsverlof, (tijdskrediet en specifiek verlof), hierbij rekening houdend met de mogelijke verdeling van de verantwoordelijkheden onder de twee ouders en naar het voorbeeld van goede praktijken (aanpassing uurregeling in ondernemingen, inrichting van de uurregelingen...).
  10. Een percentage van de plaatsen in de kinderopvang voorbehouden aan kansarme gezinnen, en aan eenoudergezinnen in het bijzonder, teneinde deze in de mogelijkheid te stellen om opleidingen te volgen, naar werk te zoeken of om hun eigen job te creëren.
  11. Meer opvangplaatsen creëren voor abnormale uren die betaalbaar en kwaliteitsvol zijn om de toegang tot werk te vergemakkelijken.
  12. De toegang en het behoud op de arbeidsmarkt bevorderen voor de verantwoordelijken van eenoudergezinnen, en het behoud van de gunst van de vervangingsinkomens en de huisvestingssteun.
  13. Organisatie van een aangepaste begeleiding (uurregeling, kinderopvang, toegankelijkheid...) voor alleenstaande vrouwen met een kind (kinderen) opdat zij kwalificerende opleidingen zouden kunnen volgen die hen zullen toelaten om op de arbeidsmarkt hun intrede te doen.
  14. Meer middelen verstrekken aan eenoudergezinnen via de partnershipovereenkomsten van ACTIRIS ; integratie van het thema van de « eenoudergezinnen » in projectoproepen in het kader van facultatieve toelagen om op dit vlak projecten op te zetten.
  15. Zonder afbreuk te doen aan de opdrachten van Actiris, behoud en verspreiding van het complement « alleenstaande ouder ».
  16. Opmeting en afschaffing van de werkgelegenheidsvallen die uit de verschillende premies kunnen voortkomen.
  17. Opmeting en voorzien van controlemechanismen die valse « eenoudergezinnen en/of scheidingen » opsporen waarvoor verschillende premies worden uitgekeerd.
- **Huisvesting**
18. Begeleiding van de invoering van een huurtoelage door de plafonnering van de betrokken huurprijzen⁵.
  19. Invoering van instrumenten voor een huurprijzenbeleid ontvankelijk voor het gendervraagstuk met mechanismen om het huren van een woning toegankelijk te maken (rooster met referentiehurprijzen, plafonds voor de huurprijzen, beperking van de lasten in functie van de inkomstenpercentages, kwaliteitscriteria voor woningen...).
  20. De toegang tot een sociale woning voor eenoudergezinnen vergemakkelijken.
  21. De impact van de huurlasten in de sector van de publieke sociale woningen beperken.

---

⁵ Initiatiefadvies van de ESRBHG van 16 juni 2015 betreffende de regionalisatie van de huurovereenkomst voor bewoning en de huurtoelage. (A-2015-035-ESR), blz. 9.

22. Het versneld op de markt brengen van kwaliteitsvolle woningen aan gemiddelde prijzen, vooral woningen met 3 of meer slaapkamers.
23. De mogelijkheid onderzoeken van een controle van de stijging van de huurprijzen tussen twee verhuringen, en zelfs een blokkering van de huurprijzen.
24. Invoering van selectieve huisvestingspremies voor gezinnen met een enig en laag inkomen, wat de huur van degelijke woningen op de privémarkt zou toelaten, zoals elders in Europa.
25. Individualisering van de rechten op toelagen in bijzondere situaties inzake sociale bijstand, huisvesting, zoals « co-location » of een gedeelde woning.
26. Ontwikkeling van een actieve benadering van het echtelijk en intrafamiliaal geweld.
27. Waken over de bescherming van de kinderen in alle situaties.

➤ **Socioculturele en buitenschoolse activiteiten**

28. Ondersteuning en stimulering van de lokale socioculturele activiteiten, plaatsen en diensten, vooral deze die trefpunten vormen en bijdragen tot solidariteit en participatie, zoals de Huizen van de Vrouw.
29. De toegang tot buitenschoolse activiteiten mogelijk maken voor de kinderen van ouders met een laag inkomen.

➤ **Ruimtelijke ordening**

30. Ondersteuning en stimulering van de aanleg van uitrustingen en animatie van de openbare ruimten in wijken met veel kinderen (groene ruimten, speelpleinen en recreatieve uitrustingen geassimileerd met agora-spaces...)⁶
31. Invoering van mechanismen voor de raadpleging van de begunstigen in plannen en projecten voor inrichtingswerken. Eveneens rekening houden met het gendervraagstuk bij de beslissingen en de planning van inrichtingswerken.

➤ **Mobiliteit**

32. Verbetering en bevordering van de zachte mobiliteit, met de inrichting van openbare ruimten (doorgangen voor kinderwagens, trottoirs...).
33. Ontwikkeling van het openbaar vervoer.
34. Verbetering van het veiligheidsgevoel in de openbare ruimten en het openbaar vervoer.

*
*   *

---

⁶ ATO, « Uitrustingen en diensten aan de bevolking », hoofdstuk « bijstand aan de gezinnen », november 2010, blz.104.